

Ναρκωτικά και δείκτες εγκληματικότητας

Drugs and crime indicators

Ελένη Σταματιάδη
Προπτυχιακή φοιτήτρια
Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών / Κατεύθυνση Ιατρικών
Εργαστηρίων, ΠαΔΑ
eleni.stamatiadi2002@gmail.com

Μαρία Τράπαλη
Λέκτορας
Τμήμα Βιοϊατρικών Επιστημών/Κατεύθυνση Ιατρικών
Εργαστηρίων, ΠαΔΑ
ymaria@uniwa.gr

Εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2024

Περίληψη – Τα ναρκωτικά και η εγκληματικότητα αποτελούν δύο αλληλένδετα φαινόμενα που επηρεάζουν σε τεράστιο βαθμό την κοινωνία παγκοσμίως. Η χρήση ναρκωτικών ουσιών μπορεί να οδηγήσει στην τοξικομανία και να επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα στον ανθρώπινο εγκέφαλο και τη συμπεριφορά ενώ παράλληλα υπάρχει αύξηση στην εγκληματική δραστηριότητα. Στο άρθρο αυτό, εκτός από τις άσχημες επιπτώσεις στον οργανισμό θα αναφερθούμε συγκεκριμένα στα είδη ουσιών που σχετίζονται με την εγκληματικότητα της Ευρώπης καθώς και στα εγκλήματα που σχετίζονται με αυτά, όπως η εμπορία ουσιών, τα σεξουαλικά αδικήματα, η ενδοοικογενειακή βία, οι ανθρωποκτονίες και οι δηλητηριάσεις.

Λέξεις κλειδιά: Ναρκωτικά, εγκληματικότητα, ουσίες, τοξικομανία, βία

Summary – Drugs and crime are two interrelated phenomena that greatly affect society worldwide. Drug use can lead to drug addiction and bring about negative effects on the human brain and behavior while at the same time there is an increase in criminal activity. So, in this article, in addition to the bad effects on the body, we will refer specifically to the types of substances related to the commission of an inhuman act, to the criminality of Europe as well as to the crimes related to them, such as drug dealing, sexual offenses, domestic violence, murders and poisonings.

Keywords: Drugs, crime, substances, drug addiction, violence

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η μάλιστα των ναρκωτικών έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και καθημερινά όλο και περισσότεροι συμπολίτες μας εισβάλλουν στον κόσμο των ναρκωτικών ουσιών, πάρα το γεγονός ότι η οικονομική τους κατάσταση δεν μπορεί να το ευνοεί. «Ως έγκλημα ορίζεται μια άδικη πράξη και καταλογίζεται στον δράστη της, η οποία και τιμωρείται από το νόμο» (1). Στην Ελλάδα η εγκληματικότητα περί ναρκωτικών έχει την τάση να αυξάνει κάθε χρόνο (2) ενώ σε γενικό βαθμό ο κόσμος μας θεωρείται πλέον ο πιο βίαιος από ποτέ. Η σύνδεση της τοξικομανίας με τους δείκτες εγκληματικότητας έχει μεγάλη σημασία σήμερα, αφού όμως πρώτα έχουν πλήρως κατανοηθεί οι όροι «ναρκωτικά» και «τοξικομανία».

II. ΟΡΙΣΜΟΙ & ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ

Σύμφωνα με το Άρθρο 1 του νόμου 4139/2013, με τον όρο «ναρκωτικά», νοούνται ουσίες με διαφορετική χημική δομή, διαφορετική δράση στο ΚΝΣ (Κεντρικό Νευρικό Σύστημα) και με κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα: τη μεταβολή της θυμικής κατάστασης του χρήστη και την πρόκληση εξάρτησης διαφορετικής φύσης, ψυχικής ή και σωματικής, καθώς και ποικίλου βαθμού αντιδράσεις» (3). Ως τοξικομανία ορίζεται μια χρόνια υποτροπιάζουσα νευροψυχιατρική διαταραχή του εγκεφάλου, η οποία χαρακτηρίζεται από μια συνεχή επιθυμία λήψης ουσιών, με σοβαρές αρνητικές συνέπειες. Επειδή οι μηχανισμοί της είναι πολύπλοκοι αλλά ταυτόχρονα κλινικά σημαντικοί, εντάσσεται και σε έρευνες για την κατανόηση των παραγόντων που συμβάλλουν στην απώλεια ελέγχου, την ανάπτυξη και την επιμονή των ψυχαναγκαστικών εθιστικών συμπεριφορών. Τα ναρκωτικά διακρίνονται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τη χημική τους σύνθεση και τις επιπτώσεις τους στον ανθρώπινο οργανισμό. Εκτός, όμως, από την ταξινόμηση των εξαρτησιογόνων ουσιών υπάρχει και η διάκριση της τοξικομανίας σε 4 στάδια μέχρι τον σοβαρό εθισμό.

ΠΙΝΑΚΑΣ I ΣΤΑΔΙΑ ΤΟΞΙΚΟΜΑΝΙΑΣ

ΣΤΑΔΙΟ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
1 ^ο	Περιστασιακή χρήση
2 ^ο	Ψυχαγωγική χρήση
3 ^ο	Τακτική χρήση
4 ^ο	Εθισμός

III. ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ

Ο εθισμός στις ναρκωτικές ουσίες μπορεί να αποδιοργανώσει ολόκληρη τη ζωή του ατόμου έχοντας με αποτέλεσμα σημαντικά επακόλουθα στην ψυχική και σωματική του υγεία. Συγκεκριμένα, τα άτομα ενδέχεται να αντιμετωπίζουν οικονομικά ζητήματα και να γίνονται εμμονικά ξοδεύοντας όλα τα περιουσιακά τους στοιχεία με σκοπό την ικανοποίησή τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να χαρακτηρίζεται και ως «οικογενειακή ασθένεια» αφού ολόκληρη η οικογένεια υποφέρει. Το πρόβλημα όμως, επεκτείνεται και στην κοινωνία αφού και αυτή επηρεάζεται (4).

ΠΙΝΑΚΑΣ III
ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ

ΕΙΔΟΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
Παραισθησιογόνα	Μεταβάλλουν την αντιληπτική ικανότητα και επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ένα άτομο βιώνει τον κόσμο.
Διεγερτικά / Ψυχο-διεγερτικά	Δίνουν προσωρινή αίσθηση ενέργειας, γοργότητας και έχουν την τάση να ερεθίζουν το ΚΝΣ κάνοντας γρηγορότερη την ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ εγκεφάλου και σώματος.
Κατασταλτικά	Επιβραδύνουν το ΚΝΣ, προκαλώντας μια κατάσταση ηρεμίας και χαλάρωσης επηρεάζοντας την επικοινωνία εγκεφάλου – σώματος.
Εισπνεόμενα	Έχουν την δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν για την αλλαγή της ψυχικής διάθεσης του ατόμου.
Club drugs	Τονώνουν τις αισθητηριακές αντιλήψεις και περιορίζουν τις αναστολές.

Βάση του εθισμού αποτελούν τα νευρικά υποστρώματα που στοχεύουν αρνητικά κατά κύριο λόγο στις συναισθηματικές, κινητήριες, εκτελεστικές διαδικασίες και συγκεκριμένα στις περιοχές του εγκεφάλου που ικανοποιούν αυτές τις λειτουργίες. Οι καθημερινές δραστηριότητες αλλάζουν, η γνωστική απόδοση μειώνεται ραγδαία με νευρικές και συμπεριφορικές συνέπειες σε ορισμένα άτομα και μια σειρά νευροπροσαρμογών να εμφανίζεται στο προσκήνιο με σοβαρό αντίκτυπο στη διαρκή φύση της εθιστικής κατάστασης (5). Η χρόνια έκθεση στις ναρκωτικές ουσίες, τελικά, έχει ως αποτέλεσμα αλλοιώσεις σε έναν τεράστιο αριθμό συστημάτων και οργάνων ενός χρήστη.

ΠΙΝΑΚΑΣ IIIII
ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΥΓΕΙΑ	ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΥΓΕΙΑ
Καρδιακή προσβολή	Νευρική κατάσταση
Πνευμονικές νόσοι	Κατάθλιψη
Καταστροφή ήπατος	Άλλες ψυχωσικές διαταραχές
Αλλοίωση μνήμης	

IV. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΕΞΑΡΤΗΣΙΟΓΟΝΩΝ ΟΥΣΙΩΝ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΣΥΝΔΕΘΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στην κατηγορία των κατασταλτικών ανήκουν οι ουσίες που καταστέλλουν το ΚΝΣ προκαλώντας χαλάρωση. Επίσης γνωστά ως «downers» αφού οι χρήστες τους τα προτιμούν για να νιώσουν χαλαροί. Η προκαλούμενη μείωση της λειτουργίας ενός συγκεκριμένου μέρους του εγκεφάλου είναι προσωρινή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το αλκοόλ, το οποίο δημιουργεί ηρεμία και ευφορία, αλλά μπορεί παράλληλα να οδηγήσει σε απώλεια αισθήσεων. Σχετίζεται με αύξηση εγκληματικότητας και ατυχημάτων. Προκαλεί τις ακόλουθες σωματικές επιπτώσεις:

- μέθη,
- επιθετικότητα,
- αδυναμία συγκέντρωσης,
- αυξημένο κίνδυνο άγχους,
- κατάθλιψη.

Τα διεγερτικά φάρμακα από την άλλη δίνουν αίσθηση ενέργειας για ένα μικρό χρονικό διάστημα, ενεργοποιώντας το ΚΝΣ. Παραδείγματα αποτελούν η *κοκαΐνη*, η *κάνναβη*, τα *Z-drugs* και οι *αμφεταμίνες*.

- **Κοκαΐνη:** Ισχυρό εθιστικό διεγερτικό από τα φύλλα του φυτού *Erythroxylon coca*. Προκαλεί απύννια, υπερκινητικότητα, ταχυκαρδία, και ψυχικές διαταραχές. Συχνά σχετίζεται με βία και εγκληματικότητα.
- **Κάνναβη:** Θαμνώδες φυτό (*Cannabis indica*) με πολλές αμφιλεγόμενες δράσεις. Από αυτό προέρχεται η *μαριχουάνα* (άνθος) και το *χασίς* (ρητίνη). Προκαλεί ευφορία, αργή αντίληψη και δράσεις σε άλλα συστήματα. Η χρήση της, σχετίζεται με βία και εγκλήματα.
- **Z-drugs:** *Ζολπιδέμη*, *Ζοπικλόνη* και *Ζαλεπτόνη*. Συχνότερες παρενέργειες: υπνηλία, ναυτία, διάρροια, αλλά και προβλήματα μνήμης, ψευδαισθήσεις. Ο εθισμός τους μπορεί να αναπτυχθεί σε ακραίο βαθμό ειδικά με την μακροχρόνια χρήση. Εμφανίζουν μεγάλο κίνδυνο εγκληματικών δράσεων.
- **Αμφεταμίνες:** Συνθετικές διεγερτικές ουσίες στο κεντρικό και αυτόνομο νευρικό σύστημα. Προκαλούν αυξημένη διέγερση, υποκατάστατο κοκαΐνης. Σχετίζονται με επιθετικότητα και εγκληματική συμπεριφορά.

V. ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Το έγκλημα που σχετίζεται με τα ναρκωτικά είναι πολύπλοκο και ποικίλλει ανά χώρα και χρονική περίοδο.

Το 40% των εγκληματικών δικτύων στην ΕΕ (Ευρωπαϊκή Ένωση) είναι συνδεδεμένο με το παράνομο εμπόριο, ενώ το 50% των ανθρωποκτονιών σχετίζεται ισχυρά με την εξάρτηση ουσιών. Συγκεκριμένα, μεταξύ 2002-2021, η διακίνηση της κοκαΐνης αυξήθηκε σε υπερβολικό βαθμό λόγω των διαδικτυακών αγορών. Το 2021 κατασχέθηκαν 303 τόνοι κοκαΐνης στην ΕΕ, με την Πολωνία, τη Σλοβενία, την Ουγγαρία και τη Βουλγαρία να πρωτοστατούν (6). Η κυριότερη συνέπεια την λήψης των ναρκωτικών είναι η σημαντική αύξηση της χρήσης ψυχοτρόπων ουσιών, όπως αλκοόλ και καπνός κυρίως μεταξύ των νέων. Στη Λευκορωσία και τη Ρωσία, η χρήση αμφεταμινών έχει αγγίξει την κορυφή ενώ στην Ουκρανία, νέα συνθετικά ναρκωτικά κατασκευάζονται μυστικά προκαλώντας θανάτους στη Δυτική Ευρώπη (7).

Στην Ευρώπη το οργανωμένο έγκλημα εμπλέκεται σε μεγάλο βαθμό με την λαθραία διακίνηση ναρκωτικών ουσιών με τη διαφθορά και την επιρροή στη δικαστική

εξουσία να αποτελούν σοβαρές προκλήσεις, ιδίως για τα κράτη που βρίσκονται σε στάδιο προ της ένταξης (8).

Η κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα συμπεριλαμβάνει τη μείωση της εγκληματικότητας κατά την περίοδο της καραντίνας με παράλληλη αύξηση της στον κυβερνοχώρο. Μετά την καραντίνα παρατηρήθηκε αύξηση της βίας και της διακίνησης ναρκωτικών στις μεγάλες πόλεις και στις τουριστικές περιοχές. Συγκεκριμένα το 2023 τα ποινικά αδικήματα από χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών αυξήθηκαν κατά 10% σε σχέση με το 2022 (9).

V. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΩΝ ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΕΞΑΡΤΗΣΙΟΓΟΝΕΣ ΟΥΣΙΕΣ

Η Ευρώπη αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την εγκληματικότητα που σχετίζεται με τα ναρκωτικά. Οι μορφές εγκληματικότητας που συνδέονται με τα ναρκωτικά περιλαμβάνουν:

- **Εμπορία ναρκωτικών:** Ένα από τα σοβαρότερα εγκλήματα στην Ευρώπη με τα κυκλώματα να είναι καλά οργανωμένα και να δρουν σε παγκόσμιο επίπεδο, μεταφέροντας μεγάλες ποσότητες ναρκωτικών από τις χώρες παραγωγής στις αγορές κατανάλωσης. Σε σχέση με τους μη εμπόρους, οι έμποροι είναι βέβαιο ότι συμμετέχουν σε πιο ακραίες παραβατικές πράξεις, παρουσιάζουν μεγάλο ποσοστό επιθετικότητας και αντιδραστικών προκλητικών πράξεων.
- **Ανθρωποκτονίες:** Η βία που σχετίζεται με τα ναρκωτικά είναι συχνή, ιδιαίτερα ανάμεσα σε συμμορίες που ανταγωνίζονται. Αυτή η βία μπορεί να οδηγήσει σε ανθρωποκτονίες και σοβαρούς τραυματισμούς. Το πιο κοινό διεγερτικό που παρατηρήθηκε σε περιπτώσεις φόνων θεωρήθηκε και η *κάνναβη* (84,3%) σε σύγκριση με άλλα διεγερτικά (*κοκαΐνη* και *μεθαμφεταμίνη*) 7% (4).
- **Δηλητηριάσεις:** Η χρήση πειραγμένων ή υπερβολικά ισχυρών ναρκωτικών μπορεί να επιφέρει δηλητηριάσεις, οι οποίες συχνά είναι θανατηφόρες. Η αύξηση των δηλητηριάσεων από ναρκωτικά αποτελεί σοβαρό πρόβλημα δημόσιας υγείας (10).
- **Ενδοοικογενειακή βία:** Αναφέρεται στα πρότυπα συμπεριφοράς σε στενές σχέσεις που χαρακτηρίζονται κυρίως από τη διατήρηση της εξουσίας και του ελέγχου πάνω στον έναν σύντροφο. Θεωρείται σοβαρή απειλή για την υγεία και τα δικαιώματα των γυναικών σε όλο τον κόσμο 23,4% (11). Άτομα που είναι εξαρτημένα μπορεί να καταφεύγουν σε βία για να αποκτήσουν χρήματα για την αγορά ναρκωτικών ή λόγω των επιπτώσεων των ναρκωτικών στη συμπεριφορά τους (12).
- **Σεξουαλική εκμετάλλευση:** Τα ναρκωτικά συχνά χρησιμοποιούνται ως μέσο για τα σεξουαλικά αδικήματα ατόμων. Οι εξαρτημένοι είναι διατεθειμένοι να οδηγηθούν σε σεξουαλικές πράξεις σε αντάλλαγμα για ναρκωτικά ή χρήματα. Το ποσοστό του βιασμού

παγκοσμίως κυμαίνεται από 13% έως 27% στα ενήλικα κορίτσια και 20% έως 68% στους εφήβους (13).

VI. ΣΥΝΔΕΣΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

Η σύνδεση μεταξύ εγκλήματος και ναρκωτικών είναι πολυδιάστατη και ταυτόχρονα πολύπλοκη (14) με ιδιαίτερη έμφαση στην τάξη και το φύλο των χρηστών (15). Τα αναγραφόμενα εγκλήματα από τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου όλων των χωρών μπορεί να σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με ναρκωτικά ενώ παράλληλα υπάρχει μια αυξανόμενη ανησυχία σχετικά με την καθημερινή χρήση παράνομων ουσιών, ιδίως μεταξύ των νέων, η οποία θεωρείται από πολλούς ότι παίζει πρωταρχικό ρόλο στον πολλαπλασιασμό των εγκληματικών πράξεων. Το μεγαλύτερο ποσοστό το κατέχουν τα αγόρια ηλικίας 16-17 ετών. Σε ότι αφορά την σύνδεση φύλου και κατάχρησης ναρκωτικών ισχύουν τα ακόλουθα:

- Αν και οι γυναίκες χρησιμοποιούν περισσότερα φάρμακα καθημερινά έχουν μικρότερη σχέση με παράνομα ναρκωτικά.
- Η κατάχρηση από γυναίκες επηρεάζεται ιστορικά και κοινωνικά από μια σειρά παραγόντων που αντικατοπτρίζουν την κοινωνική θέση, τις πολιτιστικές αντιλήψεις και τις αλλαγές στους ρόλους των φύλων μέσα στην κοινωνία (16).

ΠΙΝΑΚΑΣ IVV

ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΧΡΗΣΗ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
Οικονομική ανάγκη	Κλοπές και ληστείες για να χρηματοδοτηθεί η αγορά τους.
Συμμετοχή σε εγκληματικές ομάδες	Εμπλοκή σε παράνομες δραστηριότητες, όπως το ξέπλυμα χρημάτων και η εμπορία ανθρώπων.
Νομικά Προβλήματα	Οι διακινητές αντιμετωπίζουν συνεχώς τον κίνδυνο σύλληψης και δίωξης και εμπλέκονται σε βίαιες πράξεις για τον αποφυγούν.
Κοινωνική Απομόνωση	Οι χρήστες απομονώνονται κοινωνικά, γεγονός που μπορεί να τους οδηγήσει σε βίαιες καταστάσεις και να μεγαλοποιήσει την εγκληματική συμπεριφορά.

VII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η σχέση μεταξύ ναρκωτικών και εγκληματικότητας είναι περίπλοκη και βαθιά ριζωμένη στην κοινωνία. Η αντιμετώπιση αυτών απαιτεί συντονισμένες προσπάθειες από τις αρχές, την κοινωνία αλλά και τις υπηρεσίες υγείας. Επιπλέον, είναι μακράν σημαντικό να δοθεί υποστήριξη στους εξαρτημένους από ουσίες, να καταπολεμούνται οι εγκληματικές οργανώσεις και να ενημερώνεται το κοινό για τους κινδύνους της κατάχρησης. Μόνο μέσα από μια ολοκληρωμένη εικόνα μπορούμε να ελπίζουμε σε μια κοινωνία χωρίς τα προβλήματα που προκαλούν τα ναρκωτικά σε συνδυασμό με την εγκληματικότητα.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. LAWSPOT. Άρθρο 14 - Ποινικός Κώδικας (Νόμος 4619/2019) - Έννοια της αξιόποινης πράξης. Αθήνα: LAWSPOT; 2019 (Accessed in 2024 Ιούλιος 6). Available at: <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/n-4619-2019/arthro-14-poinikos-kodikas-nomos-4619-2019-ennioia-tis>.
2. Αστυνομία Ε. Στατιστικά στοιχεία εγκληματικότητας; 2019 (Accessed in 2024 Ιούλιος 6). Available at: <https://www.astynomia.gr/statistikos-epetirides/statistika-stoicheia-2/statistika-stoicheia-egklimatikotitas/>.
3. Ραπακιώτης Α.. Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις. ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ της Ελληνικής Δημοκρατίας. 2013 Μάρτιος; 1(1).
4. Isenschmid D, Arunkumar P. Detected drugs in homicides: A tale of two cities – Chicago and Detroit. *Toxicologie Analytique et Clinique*. 2022 Σεπτέμβριος; p. 121-122.
5. Cadet JL, Bisagno V. Neuropsychological Consequences of Chronic Drug Use: Relevance to Treatment Approaches. *Frontiers in Psychiatry*. 2016 Ιανουάριος; p. 1-10.
6. Media EPNA/D; 2023 (Accessed in 2024 Ιούλιος 6). Available at: <https://euranetplus-inside.eu/eus-battle-against-drug-trafficking-can-the-eu-turn-the-tide/>.
7. Бузанова АР. Features of initiating criminal cases for crimes related to illegal drug trafficking committed in correctional institutions. 2023 Νοέμβριος; p. 29-38.
8. Singh S. Causes, Consequences and Innovative Solutions to Drug Abuse. In *Socio Legal Impact of Drug Abuse: Addiction and Awareness*; 2023; Amritsar.
9. Μανιάτης Π. Η εγκληματικότητα στην Ελλάδα το 2023 – Στατιστικά στοιχεία: Σκιές στο Αιγαίο; 2024 (Accessed in 2024 Ιούλιος 6). Available at: <https://nealesvou.gr/i-egklimatikotita-stin-ellada-to-2023-statistika-stoicheia-skies-sto-aigaio/>.
10. Webster LR. Risk Factors for Opioid-Use Disorder and Overdose; 2017 (Accessed in 2024 Ιούλιος 6). Available at: [Anesthesia & Analgesia \(lww.com\)](https://www.lww.com)
11. Rahnavardi M, Ahmadi , Kiani M. Comparing Husbands' Addiction in Women With and Without Exposure to Domestic Violence. *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*. 2018 Σεπτεμβρίου; p. 231-238.
12. SAMHSA. Substance Abuse Treatment and Domestic Violence. 25th ed. SAMHSA , editor. Αμερική: Rockville (MD); 1997.
13. Wiemann C, Rickert I. Date Rape Among Adolescents and Young Adults. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology*. 1998 Δεκέμβριος; p. 167-75.
14. Ibrahim F. The Link between Drug Dependency and Criminality: A Systematic Review. *Jurnal Psikologi*. 2023 Αύγουστος; p. 1-16.
15. Zarafonitou C, Kontopoulou , Anitsi E. Crime, Criminal Policy and Social Reactions in Greece in the Era of COVID-19. In D S, editor. *Society and Crime in Europe, Studies of Organized Crime*. Switzerland: Springer Cham; 2022. p. 121-139.
16. Eleonorasdatter E. Drugs, Alcohol and Medicine in Sweden. In Eleonorasdatter E, editor. *Women's Drug Use in Everyday Life*. Lund: Palgrave macmillan; 2023. p. 49-96.